

Sesja naukowa pt. *Klauzula sumienia*, Warszawa, 20 lutego 2014 r.

W dniu 20 lutego 2014 r. w siedzibie Sekretariatu Konferencji Episkopatu Polski w Warszawie odbyła się sesja naukowa pt. *Klauzula sumienia*. Konferencja została zorganizowana przez Katolicką Agencję Informacyjną i była połączona z prezentacją „Stanowiska Zespołu Ekspertów Konferencji Episkopatu Polski ds. Bioetycznych w sprawie klauzuli sumienia”.

Program Sesji składał się z dwóch części. Obrady zainauguował, witając wszystkich uczestników, pan Marcin Przeciszewski, redaktor naczelny i prezes zarządu KAI. Następnie słowo wstępne wygłosił bp Wojciech Polak, sekretarz Generalny Konferencji Episkopatu Polski. W swoim wystąpieniu ukazał problematykę zorganizowanej sesji naukowej i jej aktualność w związku z odpowiedzią Zespołu Ekspertów Konferencji Episkopatu Polski ds. Bioetycznych na wydane w dniu 12 listopada 2013 r. stanowisko Komitetu Bioetycznego przy Prezydium PAN w sprawie tzw. klauzuli sumienia (nr 4/2013).

Pierwszy referat, pt. *Sprzeciw sumienia, prawem i obowiązkiem chrześcijanina – obywatela*, wygłosił abp Henryk Hoser, biskup warszawsko-praski, przewodniczący Zespołu Ekspertów ds. Bioetycznych przy KEP. Prelegent w swoim wystąpieniu podjął próbę ukazania fundamentów w definiowaniu pojęcia sumienia. Sumienie swoją podstawę winno mieć zawsze w godności człowieka (miara wartości jaką przypisujemy człowiekowi i wartość niezbywalna) oraz w jego wolności. Godność i wolność człowieka jest zagwarantowana w legislacji międzynarodowej (np. w Karcie Narodów Zjednoczonych – art. 1, 18; w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka). W swoim wystąpieniu ukazał także wyższość prawa moralnego nad prawem stanowionym.

Ks. prof. Ireneusz Mroczkowski, były przewodniczący Stowarzyszenia Teologów Moralistów, kierownik Katedry Antropologii i Bioetyki

na UKSW w Warszawie, w referacie pt. *Klauzula sumienia w nauczaniu moralnym Kościoła* odwołał się do Stanowiska Komitetu Bioetycznego przy Prezydium PAN z 2013 r. i uzasadnił, że w/w stanowisko nie zawiera nawet próby definicji sumienia, a ponadto brak w nim dyskursu typowo etycznego. Sumienie definiował jako zdolność intelektualnego poznania do oceny i kierowania swoim postępowaniem; oceny, czy jest się dobrym człowiekiem. Ukazując nauczanie moralne Kościoła przy powołaniu się na stanowiska jego przedstawicieli stwierdził, że Kościół broni sumienia dobrze ukształtowanego. Sumienie jest zawsze stróżem, świadkiem i sędzią każdego człowieka. Odpowiadając na zadane w swoim przedłożeniu pytanie: co można powiedzieć o sumieniu, jeśli czyta się Freuda, Marksa, czy Nietzsche'go? podjął się próby ukazania fundamentów sumienia chrześcijańskiego.

Referat prof. Zbigniewa Cieślaka (UKSW), sędziego Trybunału Konstytucyjnego, pt. *Klauzula sumienia we współczesnych systemach prawnych*, dotyczył analizy aktów prawnych, które stanowią podstawę do właściwego rozumienia powoływania się na klauzulę sumienia. Prelegent stwierdził, że nie ma definicji sumienia w prawie. Odnosząc się do rodzajów sumienia wymienił m.in. sumienie przed-uczynkowe i sumienie po-uczynkowe. Ten pierwszy rodzaj sumienia (przed-uczynkowe) jest dla lekarzy i personelu medycznego powołującego się na klauzulę sumienia bardzo ważny. Zaś sumienie po-uczynkowe ocenia to, co już zrobiliśmy, często wydając negatywne oceny, stąd można tu mówić o tzw. wyrzutach sumienia. Kolejno referent przywoływał przepisy prawne i dokonał ich krótkiej analizy. Wspomnił m.in. art. 30, art. 31 ust. 3 oraz art. 53 ust. 1 Konstytucji RP z 1997 r.; art. 9 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 1950 r.; art. 10 ust. 2 Karty Praw Podstawowych z 2000 r.; oraz ustawy dotyczące personelu medycznego, i ich prawa powołania się na klauzulę sumienia (ustawa z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty; ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o zawodach pielęgniarki i położnej).

Ostatni referat części pierwszej, zatytułowany *Klauzula sumienia w medycynie*, wygłosili: ks. prof. Andrzej Derdziuk (KUL), prorektor KUL, kierownik Katedry Historii Teologii Moralnej, oraz dr Piotr Klimas, ginekolog-położnik ze szpitala św. Rodziny w Warszawie. W swoim wystąpieniu pierwszy z prelegentów stwierdził, że sumienie jest obiektywizowane przez prawo moralne. Szerzej rozwinął zagadnienia związane z procedurami medycznymi akceptowanymi w przyjętym w państwie

systemie prawnym. Określił je jako *liberty right* i *claim right* (procedury, które można świadczyć pacjentowi i procedury, które koniecznie trzeba mu świadczyć). Kończąc swoje wystąpienie wyraził pogląd, że klauzula sumienia jest jednym z podstawowych praw pracownikom służby zdrowia. Drugi z prelegentów, powołując się na przysięgę Hipokratesa, przyrzeczenie lekarskie i Kodeks Etyki Lekarskiej stwierdził, że lekarz nie może działać w sprzeczności ze swoim powołaniem, czyli ratowaniem życia i zdrowia pacjenta.

Druga część konferencji dotyczyła prezentacji Stanowiska Zespołu Ekspertów Konferencji Episkopatu Polski ds. Bioetycznych z dnia 14 lutego 2014 r. w sprawie klauzuli sumienia. Głos zabrali w kolejności: abp Henryk Hoser, prof. Zbigniew Cieślak oraz dr Piotr Klimas. W swoich wystąpieniach prezentowali wyżej wspomniany dokument od strony jego treści i struktury. Wszyscy podkreślali jego ważność jako głos Kościoła katolickiego w odpowiedzi na stanowisko Komitetu Bioetyki przy Prezydium PAN. Podsumowaniem konferencji były pytania z sali i dyskusja. Całość Konferencji podsumował pan Marcin Przeworski dziękując prelegentom za twórcze wystąpienia, a wszystkim za liczny udział.

Ks. mgr lic. Michał Czelny
Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Symposium naukowe pt. *Prawo małżeńskie Kościołów chrześcijańskich w Polsce w kontekście wyznaniowej formy małżeństwa cywilnego*, Warszawa, 26 marca 2014 r.

W dniu 26 marca 2014 r. w Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie odbyło się sympozjum naukowe pt. *Prawo małżeńskie Kościołów chrześcijańskich w Polsce w kontekście wyznaniowej formy małżeństwa cywilnego*. Organizatorem wydarzenia była Katedra Prawa Wyznaniowego i Kanonicznego ChAT, a honorowy patronat nad nim objęli Minister Administracji i Cyfryzacji oraz Minister Spraw Wewnętrznych. Zdaniem organizatorów, za potrzebą podjęcia przedmiotowej problematyki przemawiała stosunkowo słaba znajomość małżeńskiego prawa kanonicz-